

Timo Kaitaro, Filosofian historian dosentti

Vesalahden suuret koneet

Modernissa taiteessa on vallinnut kiinnostava ristiriita taiteen välineiden salaamisen (*Ars est ars celare*) ja näkyviin nostamisen (*Ars est ars demonstrare*) välillä. Taulut ovat perinteisesti olleet ikkunoita niiden takana olevaan maisemaan; ikkunoita, jotka ovat läpinäkyviä ja kätkevät itsensä kangaspintana, johon on levitetty väriä siveltimellä. Viime vuosisadalle taiteen välineet alkoivat kapinoida tätä alisteista asemaan vastaan. Siveltimen jäljet saivat näkyä. Maali sai paljastaa itsensä, joskus paksuina kerroksina kankaalle valuen. Maisemaa maalin ja taiteilijan käden jälkien takana enää tarvinnut näkyä välttämättä lainkaan. Mika Vesalahti on ratkaissut näiden toisilleen kahden vastakkaisen maalaamisen tavan välisen ristiriidan antamalla maalauksen välineiden maisemoida kankaan ilman piiloleikkejä. Paksut maalin peittämät impastokerrokset eivät tee maisemaa taakseen vaan ovat maisema kaikessa materiaalisuudessaan ja konkreettisuudessaan. Värit eivät luo kolmiulotteisen maiseman illuusiota ja vaan ovat kaikessa rosoisuudessaan itse mineraalien kimalteleva loisto ja maan syvyys. Taivaalle jää marginaalinen osuus, jota sitäkin peittävät valumat.

Se, että tauluihin on tarvittu kaksi kangasta tuo niihin vielä yhden uuden ulottuvuuden: viiva keskellä vie, ainakin kaltaiseni bibliofiilin, ajatukset kirjan aukeamaan. Kankaalla olevat muodot näyttävät kirjoituksena tai merkkeinä, joista on vaikea sanoa ovatko ne ihmisen piirtämiä vai luonnon muodostumia. Aukeamat ovat kuin tarinan kuvitusta, ne kasvattavat narratiivisia säikeitä, laajenevat itsensä ulkopuolelle. Tarkkaan katsottuna teokset ovatkin täynnä viittauksia taiteen historiaan ja taiteilijan – tai katsojan – omaan elämään. Tauluissa on niiden näennäisestä spontaanilta vaikuttavalta primitiivisyydestä huolimatta taiteen historian voimakas läsnäolo, ei postmodernin ironisesti kommentoiden, vaan katsojaa dramaattisesti puhutellen.

Tauluissa esiintyvät pienet ihmis- tai eläinhahmot kasvattavat taulujen kokoa entisestään. Linnamaisia rakennuksia muistuttavat muodot, muistuttavat niin ikään luonnon voimista ja ihmisen pienuudesta: tarpeesta suojautua kaoottisten voimien keskellä sekä tämän suojautumisen hauraudesta. Gericault'n haaksirikkoiset eivät ole kaukana.

Kuitenkin: kosketusaistia puhutteleva rosoisuus tuo suuret maisemat myös oudosti katsojaa lähelle, silmin kosketettavaksi. Maisema on massiivisesta kaukaisuudestaan huolimatta käden ulottuvilla. Vaikka tauluja ei itsessään sovi käsin kosketella, on niihin sijoitettu käsineitä tekemään tämä puolestamme.

Samalla kun Vesalahti on luovana taiteilijana luonut nahkansa, hän on sarjassaan luonut tunnistettavan tyylin, jonka ansiosta maalaukset kommentoivat ja valaisevat toisiaan. Samat aakkoset ja sama kielioppi mahdollistavat joukon lauseita tai tarinoita, jolla on kullakin oma persoonallinen sanottavansa. Teosten sarjamaisuus saa katsojan näkemään niissä myös aikasarjan tai rinnakkaisten mahdollisuuksien joukon, luonnon loputtoman kyvyn identtisen variaatioihin.

Vesalahden sarja antaa rohkeasti luonnolle ja materiaalille tilaa. Sikäli kun hän jäljittelee luontoa, hän ei tee sitä luontoa halliten vaan asettamalla ja sekoittamalla itsensä sen voimiin ja vektoreihin. Tämäkin kaikki vahvistaa katsojassa vaikutelmaa, että hän on jonkin suuren äärellä. Yksityiskohtien runsaudesta huolimatta Vesalahden taide ei tosiaan ole mitään pientä näpertelyä.

Kyseessä ovat todellakin suuret koneet, *grandes machines*, jotka Diderot'n ja d'Alembertin suuri *Encyclopédie* 1700-luvulla määritteli seuraavasti: ”Suuresta koneesta puhutaan, kun tarkoitetaan, ei pelkästään kaunista valon tajua, vaan myös suurta asettelua, suurta kompositiota”. Tauluissa on suurten muotojen sisällä lisäksi barokkista yksityiskohtien runsautta. Kuvatessani siihen upotettuja pieniä maalauksia taustoineen, huomasin kameran rajaavan joukon pieniä viehättäviä tauluja. Näiden koneiden maailma näyttää avautuvan yht'aikaa suureen, ylevään, ja pieneen, kauniiseen. Massiiviset suuret koneet sisältävät loputtomasti viehättäviä pieniä koneita *ad infinitum*.